

ԱՐՏԱՎԻԺՎԱԾ ՅՈՒՐԱՀԱՏՈՒԿ ԳԱՔՐՈՔԱԶԱԼՏՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ (ՀՀ ԿՈՏԱՅՔԻ ՄԱՐԶ)

© 2005 թ. Է. Խ. Խարազյան

Управление геологии Мин. охраны природы РА
Ереван, ул. Чаренца, 46, факс 555-509
Поступила в редакцию 28.07.2005 г.

Մեծ Երևանի 1:10000 մասշտաբի երկրաբանական քարտեզագրման աշխատանքների ժամանակ մայրաքաղաքի հյուսիս-արևելյան մատույցներում հայտնաբերվել են յուրահատուկ խոշորահատիկ մուգ մոխրագույն էֆուզիվ ապարներ, որոնք, սակայն, առաջին հայացքից իսկական ինտրուզիվ ապարի տպավորություն են թողնում:

Խոշոր (մինչև մեկ սմ և ավելի), մուգ կանաչավուն պիրոքսենները և մեղրագույն օլիվինները կազմում են ապարի ողջ ծավալի մոտ 20-25%: Մնացած զանգվածը ունի համեմատաբար մանրահատիկ կառուցվածք և ներկայացված է հիմնականում պլագիոկլազով, պիրոքսեններով և մագնետիտով:

Ապարի մանրադիտակային նկարագրությունը բացահայտում է բազմաթիվ կլինոպիրոքսենների (ավգիտ) պորֆիրային, հաճախ գոնալային, կրկնաբյուրեղների տեսքով ներփակումների, ինչպես նաև՝ ճեղքերով թույլ օքսիդացված իդինքսիտացված օլիվինների հատիկների առկայությունը:

Հիմքային զանգվածը լրիվ բյուրեղացած միկրոդիտերիտային է, պլագիոկլազների (0,2-0,3մմ) պրիզմաների համապատասխան ցանցով և դրանում տեղավորված ավելի մանր քսենոմորֆ գորշ կանաչավուն կլինոպիրոքսենի, ինչպես նաև մագնետիտի, երբեմն՝ ասեղնաձև, անգույն ապատիտի բյուրեղներով և քսենոմորֆ կվարցի հատիկներով:

Ըստ քիմիական կազմի այս ապարները համապատասխանում են օլիվին-ալկալիական բազալտներին. SiO_2 – 48.43%, TiO_2 – 1.5%, $\text{Fe}_2\text{O}_3 + \text{FeO}$ – 11.24%, Al_2O_3 – 12.31%, CaO – 13.6%, MgO – 6.15%, Na_2O – 4.62%, K_2O – 1.36%, P_2O_5 – 0.08%, շիկացման ժամանակ կորուստները – 1,36%: Գումարը՝ 100.37%: TAS դիագրամայի վրա նրանք համապատասխանում են տրախիբազալտների դաշտին:

Հայկական լեռնաշխարհում լայնորեն տարածված վերին պլիոցենի օլիվին-ալկալային դիտերիտային բազալտներից տարբերվում են համեմատական հիմքայնությամբ (SiO_2 -ը 1%-ով քիչ է), Al_2O_3 -ի (մոտ 4%) ավելի ցածր և CaO -ի ավելի բարձր պարունակություններով: Այս ապարների մոտ ավելի շատ է (մոտ 0,7%-ով) նաև ալկալիների

քանակությունը:

Նորմատիվ միներալային կազմում ալկալային միներալների՝ նեֆելինի և օրթոկլազի պարունակությունները բավականին բարձր են՝ համապատասխանաբար 12,3% և 8,3%: Մոդալ կազմով դիտերիտային բազալտներից տարբերվում են նաև պիրոքսենային ներփակումների խիստ բարձր պարունակությամբ: Վերոշարադրյալից ելնելով, այս ապարին տվել ենք մելանոկրատ ալկալային գաբրոբազալտ պայմանական անվանումը:

Նկարագրվող գաբրոբազալտներն առաջացնում են լավային հոսքեր, որոնք կազմում են երիտասարդ հրաբխային կոնի հիմքը: Լանջերով դրանք տարածվում են դեպի ներքև և ծածկվում չորրորդականի փոխարինումով կամ իգնիմբրիտային տուֆերով և վերին պլիոցենի դիտերիտային բազալտներով: Հրաբխի գազաթային մասը ծածկված է իր իսկ կարմրավուն խարամներով, խարամային բրեկչաներով, հրաբխային ռումբերով, լապիլներով և այլն: Հետաքրքիր է, որ այս պիրոկլաստիկ ապարները պարունակում են հիշյալ կանաչավուն պիրոքսեններն ու մեղրագույն օլիվինները նույն քանակներով և չափերով:

Դատելով երկրաբանական դիրքից, այս ապարները, ամենայն հավանականությամբ, մինչև վերինպլիոցենյան հասակի են, միգուցե հանրահայտ մանդելշտեյնյան բազալտների հասակի (սարմատ), որոնք քիմիական և միներալային կազմերով շատ նման են:

Գաբրոբազալտային ապարի նմուշները բավականին հեշտությամբ կտրվում, հղկվում և փայլեցվում են և լիովին պիտանի են հուշաքարերի, երեսպատման սալերի, հատակի սալերի և այլ դեկորատիվ առարկաների պատրաստման ու աշխատանքների համար:

Նշված գաբրոբազալտների պաշարների հարցերի քննարկման համար կպահանջվի փորել մի քանի հորատանցքեր մինչև 30 մետր, երբեմն՝ նաև ավելի մեծ խորությամբ՝ դեկորատիվ քարի որակը համեմատելու համար: Հիդրոերկրաբանական և լեռնատեխնիկական պայմանները թույլ են տալիս ապագայում քարի արդյունահանումն իրականացնել բաց եղանակով: